ERASMUS+ W BIBLIOTECE UNIWERSYTECKIEJ W OSTRAWIE

_Mariola Szydło
Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego

Od 2014 r. zaczął funkcjonować europejski program Erasmus+, który wspiera współpracę międzynarodową szkół wyższych. Beneficjentem tego programu jest również Uniwersytet Zielonogórski. Dzięki temu zarówno studenci, jak i pracownicy, mogą wyjeżdżać do zagranicznych uczelni, czy instytucji partnerskich. Pracownicy uczelni mają do dyspozycji dwa typy mobilności: wyjazd w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych lub wyjazd w celach szkoleniowych.

W maju tego roku miałam możliwość wzięcia udziału w wymianie pracowników w celach szkoleniowych w ramach programu Erasmus+. Przez tydzień byłam gościem Biblioteki Uniwersyteckiej Uniwersytetu Ostrawskiego w Czechach. Szkolenie było interesujące z wielu względów. Przede wszystkim miałam możliwość poznania struktury i sposobu funkcjonowania biblioteki naukowej innej uczelni, w innym kraju. Była to również dobra okazja, by przyjrzeć się pracy bibliotekarzy w Czechach, ale nie tylko w Czechach, ponieważ oprócz mnie, w tym samym czasie, na wymianę przyjechała koleżanka i kolega z Biblioteki Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu i koleżanka z Uniwersytetu Janosa Selyego w Komarnie na Słowacji.

W pierwszym dniu szkolenia spotkaliśmy się z dyrekcją i pracownikami Biblioteki Uniwersyteckiej w Ostrawie. Każdy z nas przedstawił przygotowaną wcześniej prezentację. Przedstawiliśmy nasze uczelnie, opowiedzieliśmy o tym, jak funkcjonują nasze biblioteki i szczegółowo omówiliśmy pracę swojego działu w bibliotece macierzystej. Zapoznaliśmy się również z prezentacją pracownika biblioteki w Ostrawie.

Uniwersytet Ostrawski jest młodym uniwersytetem, choć nieco starszym od naszego. Powstał w 1991 r. z przekształcenia istniejącego od 1959 r. Wydziału Pedagogicznego. Obecnie tworzy go sześć wydziałów: Wydział Filozoficzny, Wydział Pedagogiczny, Wydział Nauk Społecznych, Wydział Nauk Przyrodniczych, Wydział Artystyczny i Wydział Lekarski. W roku akademickim 2012/2013 na Uniwersytecie Ostrawskim studiowało 10 637 studentów.

Biblioteka Uniwersytecka została założona w 1999 r. W przeciwieństwie do Biblioteki Uniwersytetu Zielonogórskiego, która realizuje koncepcję łączenia bibliotek i zbiorów, struktura Biblioteki UO opiera się na tradycyjnym modelu, w którym funkcjonuje biblioteka główna i podległe jej czytelnie na wydziałach. W budynku głównym biblioteki studenci mają do dyspozycji Wypożyczalnię, Czytelnię Czasopism i Mediatekę. Znajdują się tu również inne jednostki biblioteczne. Mieści się tu Dyrekcja Biblioteki, Bibliotekarz Systemowy, Dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów, Wypożyczalnia Międzybiblioteczna i Magazyny Zbiorów.

Popularną obecnie ideę biblioteki otwartej, zgodnie z którą czytelnicy mają bezpośredni dostęp do zbiorów, biblioteka realizuje w czytelniach wydziałowych i częściowo w Czytelni Czasopism. W budynku głównym nie ma wolnego dostępu do książek. Czytelnicy mogą jedynie wypożyczać książki w tradycyjny sposób, ze zbiorów magazynowych w Wypożyczalni. Ze zbiorów bibliotecznych mogą korzystać przede wszystkim pracownicy i studenci Uniwersytetu Ostrawskiego. Mają do dyspozycji 250 000 tytułów książek,

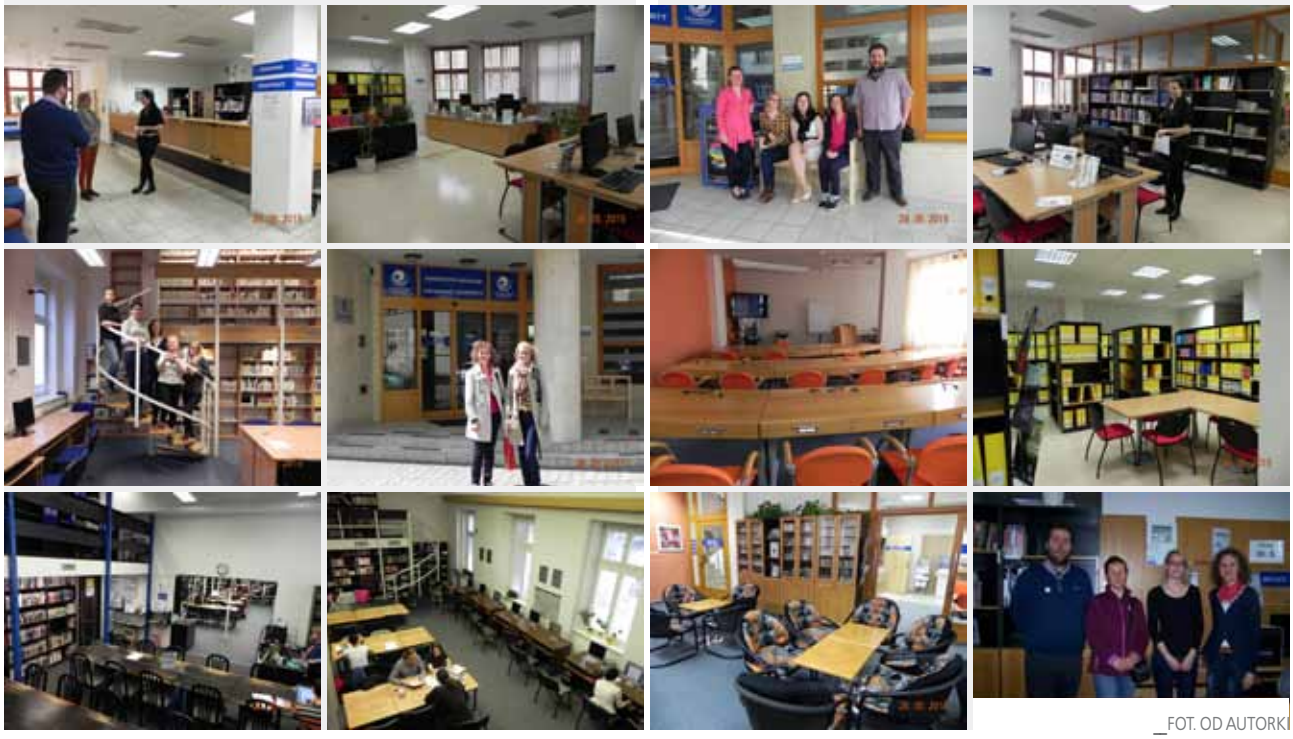

_FOT. OD AUTORKI

czasopisma, prace dyplomowe i dysertacje, a także audiobooki, e-booki i dostęp do zagranicznych licencjonowanych zasobów elektronicznych.

Studenci mają możliwość korzystania ze zbiorów po zapisaniu się do biblioteki. Mogą zapisać się w Wypożyczalni, która znajduje się na parterze budynku głównego. Po zapisaniu się do biblioteki mogą korzystać ze wszystkich czytelni, mogą również zamawiać, wypożyczać i oddawać książki. Wszystkie zbiory biblioteczne są widoczne w katalogu on-line. Ciekawostką, z którą wcześniej się nie spotkałam, jest to, że przy każdym rekordzie katalogowym książki jest umieszczony skan okładki. Czytelnicy mogą zamawiać książki, logując się na swoje konto czytelnicze zarówno z komputerów bibliotecznych jak i z każdego innego miejsca. Ponieważ w budynku głównym, o czym pisałam wcześniej, nie ma wolnego dostępu do zbiorów, bardzo dobrym rozwiązaniem jest to, że system biblioteczny rozpoznaje skąd zostało wysłane zamówienie. Zamówienia składane z komputerów bibliotecznych są traktowane priorytetowo i realizowane w bardzo krótkim czasie. Czytelnicy mogą oddawać książki również wtedy, gdy biblioteka jest nieczynna. Przed wejściem do budynku znajduje się Bibliobox, który umożliwia czytelnikom zwrot książek. Zwrot rejestruje pracownik Wypożyczalni następnego dnia.

Ideę wolnego dostępu do zbiorów częściowo realizuje Czytelnia Czasopism, która mieści się na pierwszym piętrze. W czytelni dostępne są czasopisma z ostatnich dziesięciu lat ułożone w porządku alfabetycznym. Roczniki starsze są przechowywane w magazynie i udostępniane po wcześniejszym zamówieniu. Nie ma tu roczników czasopism bieżących, prenumerowanych w danym roku. Są one dostępne w czytelniach wydziałowych. Czasopism nie można wypożyczać na zewnątrz, można z nich korzystać tylko na miejscu.

W budynku głównym biblioteki czytelnicy mają również do dyspozycji, znajdującą się na drugim piętrze, Mediatekę. Mediateki są odpowiedzią bibliotek na zmieniające się potrzeby czytelników. Powstały w celu uatrakcyjnienia dostępu do wiedzy. Realizują ten cel zapewniając dostęp do różnego rodzaju multimediów, ale także poprzez tworzenie kreatywnej atmosfery, tak organizując przestrzeń, by dopasować ją do różnych oczekiwań czytelników. Są tutaj więc tradycyjne stoliki i krzesła, ale można również usiąść na wygodnych fotelach. Ciekawym rozwiązaniem jest „kącik relaksacyjny", gdzie studenci mogą na wygodnym materacu lub worku sako posłuchać muzyki, czy poczytać książki. Zgromadzone są tu nuty, zbiory audiowizualne na CD i DVD, audiobooki i e-booki. Można posłuchać muzyki i obejrzeć film, można korzystać z programów komputerowych, m.in. z programów graficznych. Wypożyczane są urządzenia, które umożliwiają odczytywanie e-booków. Przyjazną atmosferę tego miejsca podkreśla urządzony w sąsiedztwie Mediateki kącik kawowo-herbaciany, gdzie studenci mogą się spotkać i za niewielką kwotę napić się kawy lub herbaty.

Studenci i pracownicy każdego wydziału mogą korzystać z książek i czasopism bieżących, zgromadzonych w czytelniach na wydziałach UO. Są to czytelnie dziedzinowe, ich zbiory są ściśle związane z potrzebami studentów i pracowników danego wydziału. Czytelnicy mają tutaj wolny dostęp do książek ułożonych dziedzinowo i czasopism ułożonych alfabetycznie. Mogą z nich korzystać na miejscu, mają również możliwość krótkoterminowego wypożyczenia na noc, lub na weekend. W każdej czytelni jest możliwość skanowania, kopiowania i drukowania. Opłata za ksero i wydruk jest pobierana z legitymacji studenckiej, która jest równocześnie kartą biblioteczną i swego rodzaju kartą płatniczą. Najstarszą i największą czytelnią jest Czytelnia na Wydziale Filozoficznym.

Biblioteka Uniwersytecka w Ostrawie korzysta ze zintegrowanego systemu bibliotecznego ALEPH. Jest to system międzynarodowy, z którego korzysta ponad 2200 bibliotek i konsorcjów w ponad 60 krajach na świecie. Obsługuje on wszystkie procesy biblioteczne, począwszy od modułu gromadzenia, gdzie rejestruje się wszystkie pozyskane materiały, poprzez opracowanie rzeczowe i formalne, które pozwala na prezentację zbiorów w katalogach, kończąc na kompleksowej obsłudze czytelnika.

Pracuję w Dziale Wydawnictw Ciągłych i Zasobów Elektronicznych, dlatego szczególnie byłam zainteresowana, jak funkcjonuje taki dział w innej bibliotece naukowej, w jaki sposób pozyskiwane są czasopisma i jak tworzone są rekordy bibliograficzne.

Sposoby pozyskiwania czasopism zarówno w Bibliotece UZ, jak i w Bibliotece OU są takie same. Nasze biblioteki pozyskują czasopisma przede wszystkim poprzez zakup, ale są również czasopisma, które biblioteki otrzymują w darze i takie, które pochodzą z wymiany międzybibliotecznej. Biblioteka UO prowadzi wymianę również z bibliotekami w Polsce.

Pozyskane materiały biblioteczne, tak jak w Bibliotece UZ, są opracowywane w formacie MARC 21. Jest to międzynarodowy format wprowadzania danych bibliograficznych, w którym każde pole w rekordzie dostarcza szczegółowych informacji o pozycjach opisywanego rekordu, takich jak m.in. autor, tytuł, wydawca, język, typ nośnika. Jest on zgodny z normą ISO 2709. Obecnie w formacie MARC 21 pracuje wiele bibliotek w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie, a także wiele bibliotek w Europie. Fakt, że pracujemy wykorzystując ten sam format przy tworzeniu rekordu bibliograficznego, pozwolił na wnikliwą wymianę doświadczeń zawodowych, a zwłaszcza na podzielenie się tym, jak radzimy sobie z pewnymi problemami, które pojawiają się przy opracowaniu wydawnictw ciągłych.

Biblioteka Uniwersytetu Ostrawskiego, zgodnie z najnowszymi trendami, realizuje model biblioteki hybrydowej. Swoim czytelnikom oprócz tradycyjnych zbiorów oferuje dostęp do zasobów elektronicznych. Ambicją każdej biblioteki naukowej jest zagwarantowanie swoim czytelnikom dostępu do jak największej liczby najważniejszych publikacji naukowych. Biblioteki akademickie w Polsce są w dużo lepszej sytuacji niż biblioteki w Czechach. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego gwarantuje dostęp do najważniejszych publikacji naukowych, oferując wszystkim instytucjom akademickim w kraju bezpłatny dostęp do liczących się baz naukowych. Biblioteki mogą zatem przeznaczyć środki na zakup innych baz, które nie są finansowane przez MNiSW. Biblioteka UZ zapewnia swoim czytelnikom dostęp do ponad pięćdziesięciu licencjonowanych baz danych. Biblioteki w Czechach muszą pokryć wydatki związane z zakupem baz z własnego budżetu. Pomimo dużych wydatków jakie trzeba ponieść, Biblioteka Uniwersytecka w Ostrawie posiada dostęp do ponad dwudziestu licencjonowanych baz danych. Dostęp do licencjonowanych zasobów elektronicznych mają studenci i pracownicy Uniwersytetu Ostrawskiego. Mogą korzystać z baz na komputerach, które znajdują się w sieci uczelnianej. Bazy danych dostępne są również poza siecią przez autoryzowany zdalny dostęp: Shibboleth, Web VPN lub CISCO klient. Biblioteka organizuje szkolenia dla studentów i pracowników, podczas których udziela fachowych porad jak prowadzić poszukiwania w bazach.

Podsumowując swój udział w szkoleniu uważam, że jest to niezwykle efektywna forma poszerzania wiedzy, zdobywania nowego doświadczenia, kształcenia umiejętności pracy w zespole. Jest to również znakomita okazja do dzielenia się swoim doświadczeniem zawodowym z innymi. Pomimo, że wiele nas łączy zawodowo, a idea pracy biblioteki w naszych krajach jest w zasadzie taka sama, to warto podpatrywać te niewielkie różnice, które pozwolą udoskonalać nasz warsztat pracy.

Chociaż reprezentowaliśmy biblioteki z różnych krajów (Czechy, Polska, Słowacja), okazało się, że wszyscy bibliotekarze mają bardzo podobne, a często takie same „radości i troski" zawodowe.

NASZE PIERWSZE KROKI NA WYŻSZYM SZCZEBLU

Sebastian Pilichowski
Ogród Botaniczny Uniwersytetu Zielonogórskiego

W dniach 9-13 września 2015 r. w Poznaniu obchodzono 90-lecie istnienia Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. W tym czasie odbyły się dwie konferencje o wymiarze międzynarodowym:

- 11 września: 2nd International Conference *Ex Situ* Conservation of Plants – Problems and Solutions,
- 12 września: 8th International Conference of Botanic Gardens from the Baltic Sea Region.

Ponieważ od niedawna Ogród Botaniczny Uniwersytetu Zielonogórskiego stał się ogrodem botanicznym w myśl definicji polskiego prawa, tj. uzyskał status placówki naukowo-badawczej, z wielką chęcią skorzystaliśmy z zaproszenia i wzięliśmy, choć bierny, udział w obu spotkaniach.

Uczestnicy reprezentujący ogrody botaniczne z Polski, Niemiec, Finlandii, Norwegii, Szwecji, Estonii, Łotwy, Litwy i Wielkiej Brytanii omawiali problematykę ochrony roślin w obliczu licznych zagrożeń, również ze strony zmian klimatycznych. Zaprezentowano wyniki badań zarówno z zakresu biologii i botaniki klasycznej, jak i zaawansowanych metod biologii molekularnej i genetyki. Wzajemne inspiracje sprzyjały dyskusjom nad rozwiązywaniem podobnych kwestii w innych państwach i regionach basenu Morza Bałtyckiego.

Dla nas była to poważna lekcja, ale i zbiór pomysłów na dalsze rozwijanie zielonogórskiego Ogrodu, tym bardziej, że już jesteśmy (choć na razie jeszcze nieoficjalnie, ale już niedługo oficjalnie) członkiem Rady Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce, niebawem więc i my będziemy musieli dołożyć swoje pięć groszy do ochrony gatunkowej roślin krajowych zagrożonych wymarciem. Mając status ogrodu botanicznego *sensu stricto* stanie się to możliwe, gdyż umożliwia to nam ubieganie się o pozyskanie materiału ze środowiska naturalnego, oczywiście za zgodą odpowiedniego organu.

Same obchody zaś były niezwykle bogate i uroczyste. W czasie naszej wizyty mieliśmy przyjemność uczestniczenia w uroczystym koncercie w Filharmonii, gdzie w pierwszej części goście doskonale bawili się przy muzyce lżejszego gatunku granej i tańczonej przez członków orkiestry Vivat! z Wielkopolski. Druga część zaś, nieco poważniejsza, zdominowana była przez rytmy nowoczesnego tanga z brzmieniem argentyńskim, francuskim czy nowojorskim w wykonaniu Wiesława Prządka i Przyjaciół. Występy byłby przeplatane zapowiedziami, jak również gratulacjami z ust władz uczelni i innych gości uroczystego koncertu.

OD GÓRY:
OD LEWEJ: KIEROWNIK ADMINISTRACYJNY OB UZ, R. SKROBANIA, DYREKTOR OB UAM PROF. J. WILAND-SZYMAŃSKA, A. TOKARSKA-OSYCZKA, S. PILICHOWSKI
KONFERENCJE ODBYŁY SIĘ W FANTASTYCZNYM BUDYNKU WYDZIAŁU BIOLOGII UAM, PEŁNYM ZIELENI, SPRAWIAJĄCYM WRAŻENIE MINI PALMIARNI (FOT. OD AUTORA);

Dziewięćdziesiąta rocznica poznańskiego Ogrodu to szereg inspiracji do działania, jak również przestróg, jakich błędów nie powielać. Jest to cenne doświadczenie, jeśli spojrzeć na to, że już za dwa lata obchodzić będziemy pierwszą dekadę powstania „na nowo" Ogrodu Botanicznego w Zielonej Górze.